

V Republiki Sloveniji je vprašanje nasledstva arhivov urejeno na ustavno pravni ravni, kar jasno odraža njihov izjemen pomen. Dne 25. junija 1991 je prva demokratično izvoljena Skupščina Republike Slovenije sprejela temeljne ustavne akte za izvedbo osamosvojitve. Ti ustavni akti so pravni temelj države Slovenije. Med njimi je na ta dan Skupščina Republike Slovenije sprejela tudi Ustavni zakon za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 1/91-I, 45/94-I in 11/14 – popr.). Objavljen je bil še isti dan in je takoj stopil v veljavo.

Skupščina Republike Slovenije je na ustavno – pravni ravni uredila vprašanje nasledstva arhivov v drugem odstavku 12. člena Ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 1/91-I, 45/94-I in 11/14 – popr.), ki se glasi:

»Republiki Sloveniji pripadejo, vsi državni arhivi SFRJ, ki se nanašajo na Republiko Slovenijo.«.

Državni arhivi predstavljajo neprecenljivo narodno bogastvo, saj so najpomembnejši zgodovinski vir o delovanju države in njenih institucij ter državnih funkcionarjev. Analiza zgodovine posameznih držav brez upoštevanja ali brez dostopnosti tega vira je nepopolna, v določene delu celo povsem nemogoča. Analiza zgodovine neke države, ki ne temelji na državnih arhivih kot bistvenem viru, lahko hitro postane predmet različnih interpretacij; če pa državni arhivi kot vir sploh niso dostopni, pa tudi manipulacij, ki z zgodovinskimi dejstvi nimajo prav ničesar več skupnega. Zato zgodovinska stroka neprecenljivo vrednost državnih arhivov vedno postavlja na prvo mesto, njihovo pridobitev, ustvarjanje, ohranitev in zaščito pa šteje kot najpomembnejšo dolžnost vseh za to pristojnih državnih institucij.

Ustavni zakon za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 1/91-I, 45/94-I in 11/14 – popr.) je neločljiv sestavni del ustavnega reda Republike Slovenije in zavezuje vse in vsakogar, še posebej pa državne institucije, ki se tej odgovornosti na noben način ne smejo in ne morejo izogniti. Skladno s tem ustavno – pravnim dejstvom podpisane poslanke in poslanci zato predlagamo Državnemu zboru Republike Slovenije, da sprejme sklep, s katerim določi, da bo v pridružitvenem procesu Republike Srbije k Evropski Uniji dal soglasje za odprtje poglavja »Kultura«, ki obsega tudi vprašanje nasledstva državnih arhivov nekdanje SFRJ šele po tem, ko bo v celoti uresničeno določilo drugega odstavka 12. člena Ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 1/91-I, 45/94-I in 11/14 – popr.), ki se glasi: »Republiki Sloveniji pripadejo, vsi državni arhivi SFRJ, ki se nanašajo na Republiko Slovenijo«.

To pomeni, da bi za izpolnitev določila ustavnega zakona Slovenija lahko dala soglasje za začetek pridružitvenega procesa v delu, ki zajema vprašanje državnih arhivov nekdanje SFRJ, ki se nanašajo na Republiko Slovenijo (oz. njene predhodnice v okviru nekdanje SFRJ), šele po tem, ko bodo vsi ti arhivi v celoti dejansko predani Republiki Sloveniji.

Za Državni zbor Republike Slovenije je ustavno pravna zaveza in torej absolutno prednostna naloga, da zagotovi brezpogojno uresničitev Ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 1/91-I, 45/94-I in 11/14 – popr.) vključno z njegovim 12. členom.

Arhivi, ki se nahajajo na ozemlju Republike Srbije, so za Slovenijo izjemnega pomena tudi zato, ker so bili mnogi arhivi v Sloveniji v času demokratizacije vandalizirani in načrtno uničevani. Kopije dokumentov, ki se večinoma nahajajo v nekdanjem glavnem mestu SFRJ, danes glavnem mestu Republike Srbije, Beogradu, so torej za bistven del državnih arhivov SFRJ, ki se nanašajo na Republiko Slovenijo (oz. njene predhodnice) edini znani preostali zgodovinski dokumentarni material, ki je naši državi sploh še dosegljiv. S tem je predlog sklepa, ki ga predlagamo, še dodatno utemeljen.

Slabe izkušnje iz nedavne preteklosti nedvoumno učijo, da je samo na način, ki ga predlagamo, mogoče dejansko zagotoviti uresničitev določila, zapisano v drugem odstavku 12. člena Ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. Vsakršno drugačno ravnanje bi bilo zato ne samo povsem neodgovorno, ampak tudi očitno protiustavno.

S spoštovanjem,

Jože Tanko,
vodja PS SDS